

רגילים למנות את דורות התנאים המשה ודורות האמוראים שמונת

דורות התנאים:

- יור הראשון: רבן יוחנן בן זכאי ובני דורו (מסביב לשנים ב"א ת"ח—תתי"מ; 40—80 למספרם)
- הדור השני: רבן גמליאל דיבנה, ר' אליעזר ור' יהושע (ב"א תתי"ג—תתי"ז; 80—110 למספרם)
- הדור השלישי: ר' עקיבא וחבריו (ב"א תתי"ז—תתי"ח; 110—135 למספרם)
- הדור הרביעי: ר' מאיר, ר' יהודה וחבריהם (ב"א תתי"ח—תתי"ט; 135—170 למספרם)
- הדור החמישי: ר' יהודה הנשיא (רבי) ובני דורו (ב"א תתי"ט—תתי"ס; 170—200 למספרם)
- דור המעבר מתקופת התנאים לאמוראים (ב"א תתי"ס—תתי"י; 200—220 למספרם)

פני משה ערבי פסחים פרק עשירי פסחים קרבן העדה

בין חמץ ובין מלה אסור. לאכול בע"פ כל היום חמץ משום דכתיב לא תאכל על חמץ דם זבחי לא תאכל הפסח הפסח ועדיין חמץ קיים ומכשיר היה בן בתירא בפסח ששמו שתיים כדאמרינן פ"ק דזבחים ומלה אסור מדח' לוי שהיה כבא על ארוסתו זבית חמיו: ופריך ור' מי היה תלמידו דר"י בן בתירא דנהג כווסיה הא תלמידו דר"י בן קודשיי הוה רבי: אלא היינו טעמא דלא אכל בע"פ בשביל שהיה ר' בכור ונהגו הכתובות להתנות בע"פ:

תני ר' יודה בן בתירא אומר בין חמץ בין מצה אסור רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי רבי לא היה אוכל לא חמץ ולא מצה לא מצה מן הדא דר' לוי ולא חמץ מן הדא דר' יודה בן בתירא ור' תלמידו דר' יודה בן בתירא הוה. לא תלמידו דר' יעקב בן קודשיי הוה. אלא בנין דהוה בכור. אמר רב סנא רב יונה אבא הוה בכור והוה אכיל. אמר רב תנחומא לא מן הדא אלא מן הדא ר' איסתנין הוה *כד אכיל ביממא לא הוה אכיל ברמשא ולמה לא הוה אכיל הכא ביממא כדי שיכנס לשבת בתאוה.

בין חמץ ובין מלה אסור. לאו אסור למנה קאי דהא חמץ מקדים אסור אלא ר' יהודה בן בתירא לפסחיה דס"ל כפ"ק דזבחים דזמן שמיטה הפסח מתחיל משמית כ"ד ור"ב קאי כל היום בלא תאכל על חמץ ומלה אסור משום כך דר' לוי: ורבי תלמידו דר' יהודה בן בתירא הוה. בתמיה לא תלמידו דר' יעקב בן קודשיי הוה ור"ב מפייה מה פסק כר"י בן בתירא כחמץ בערב פסח הרי חמץ חלוקין עליו: אלא. לאו מהאי טעמא לא אכל כלום אלא בנין דרבי בכור הוה והכרחו מתעורר בערב פסח כדאיתא בתוספתא סופרים: ר' יונה אבא הוה בכור והוה אכיל. בערב פסח ואי רבי השנייה על הא דמסכת סופרים לא היה ר' יונה אבא עומה בן: לא מן הדא. דכתיב הוה אלא מן הדא טעמא דרבי אסתנין הוה. וככל יום כד הוה אכיל ביממא לא הוה אכיל ברמשא והלכך לא אכל כדמ"ס ואיל ולמה לא הוה אכיל הכא בע"פ ביממא כדי שיכנס למלה בתאוה ובספרי הדפים כתוב לשבת ואנכי שטעמא דלעיל היא: אמר

126 פני בטה המצניע פרק עשירי שבת קרבן העדה

מכוס דכתיב בעצמה וכדפירש"י במהני: קני גירדי. קנה של חורנים והוא השולח ויורד בבתי ואורחא דמילתא נקט והוא דכד קל וחסד יכול להזיחו והזיחו שנים: א"ל רבי. לר"ב"ש כך שמעתי מרבי שמעון הדין שפטור בזה יכול וזה יכול: במשתי א"ת אבא עומדות. בדרך ערמי מה שלא שמשת חוטו בשיטות כלומר בקביעות ואני יודע שלא פטר חזי בזה יכול וזה יכול: ופריך ורבי מי היה תלמידו של ר"ש דק"ל ר"א מה שלא שמשתו ישיטת והלא רבי תלמידו דר"י בן קודשיי הוה:

רבי פיטר ר"ה בר"ש מקיבו. הליצה דר"ש כלינה בלא יכיל אהד להזיחו והזיחוהו שנים דמר קאמר כך קבלתי וזר קאמר כך קבלתי ממני: א"ל רבי. לר"ה בר' שמעון כך שמעתי מהדין שפטר אמר לו ר' אליעזר שהיה חת אבא עומדות מה שלא שמשתי חוטו יושבות כלומר וזי כל כך שמשת לפניו כמו שמשתי חזי ומקובל חזי מקיבו שחייב: ורבי וכו'. וזי רבי תלמידו דר"ש בן יונה הוה דהוה זי לא תלמידו דר' יעקב בר קודשיי הוה וכלומר חזי להשכח בהרבה הקומות שרבי למד לפני ר"ש ותלמידו היה מ"מ וזי תלמיד מובהק היה שאלו לא שמשת חוטו וישיבות דמשמשת שפ"י שמשת חוטו הרבה חזי שמשתי חוטו יותר חמץ וכלא רבו מובהק של רבי ר' יעקב בר קודשיי הוה. אלא כך א"ל שמשתי חזי א"ת אבא עומדות מה שלא שמשת חזי רבך ישיבות.

המביא נט פרק ראשון גיטין טו

יעקב שאמר שישו"מ *מצוה לקיים דברי המצוה ור"ב"א יהלוקי וכאן *אמרו (ה) כל מה שרצה ילחיק יעשה א"ר שמעון הנשיא על יד היה כועשה ואמרו יחוליקי משלח מצוה

לימא הולך בזכי תנאי היא דתנאי הולך בנה לפלוני הולך ובקשו ולא מצאו יחוד למשלח כת משלח ר' נתן ור' יעקב אמרו יחוד לירשי משלח *ירשי אומרים לירשי מי שנשאלו לו ר' יהודה הנשיא אמר משום ר'

ורבי שמעון סברי הכי איהו אמרתי לך ולא שני דשניין תניא אבר רבי
 לי דלק ר' יעקב בלוגין ולא התניא ינתן מקצת מתנות שבפנים ונשפך
 הלוג יביא לוג אדר ויהחיל בתחילה במתנת שבהיכל רבי אלעזר ור"ש
 אומרים במקום שפסק הוא מתחיל יגבר מתנת שבהיכל ונשפך הלוג
 יביא לוג אדר ויהחיל בתחילה במתנת שבבדונות ינתן מקצת מתנות
 בבדונות ונשפך הלוג יביא לוג [אדר] ויהחיל בתחילה במתנת שבבדונות
 רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים במקום שפסק הוא מתחיל יגבר מתנת
 שבבדונות ונשפך הלוג דברי הכל מתנת הראש לא מעכבות אימא לי
 שנה ר' יעקב בלוגין אבר מר מתנת הראש אין מעכבות מאי מעמא

פעמים: לי חילק רבי יעקב בלוגין
 לי נתן רבי יעקב חילוק בלוגין שכן
 של מטרע שלא הוהו נמתן דמיס
 על יתי' ובעה לי לא נחלקו ר"מ ורבי
 אלעזר ור"ש בעטות ההלוקות ט
 שבע הלוח שבפנים ומתן בכוותף
 דלא אמרין במקום שפסק משך
 הוא מהחיל דכתיב עג אחד שכן
 (ויקרא יד) לוג אחד אמרתי לך להיות
 הכפרה ט ולא שני לוגין דהתם הוא
 דאיכא למדרש חייט אחד אמרתי לך

הכל הכל לכה למימר הכי: תקנת מתנת שבפנים: דכתיב (שם) והיה מן השמן באלכשו שבע פעמים: ויהחיל בתחילה בכהותם: שהיא עבודה
 שניה כדכתיב (שם) ומיידר השמן אהר על כפי יתן הכהן וגו': מתנת הראש: והטות בשמן אהר על כף הכהן יתן על ראש התפרס (שם): לי
 שנה ר' יעקב: את ההחלקה הוה שבמתנת בלוגין של מטרע: הלימא משום דכתיב והטות: דקר ליה שריים: ה"ל דלא מעכבי: והלמך מר

אלו טרפות פרק שלישי 90

דגס' אלא חכרי: טורח רבי?
 שנה משנה ליה וארס להחמר ולא
 סמך על דבריו: רוב עור. אס

הדום השורה שנפסק בחובו דברי רבי רבי יעקב אימא אפילו ניבך הוה רבי
 טרבי יעקב אבר רב הווא אין הלכה טרבי יעקב וכמה חובי רב אמר ר' הוב
 עור ואמר לה רוח מוח מאן דאמר חב מוח כ"ש חב עור ילמאן דאמר

כהן משיח פרק שלישי הוריות דף יג יד מדרש"א

מעלות על ר"מ וק"ל: נימא ליה גלי
 עוקצין ט' למי נאה למלל ט' - מימרא
 דר"ל היא כס"ב דמכות [א] מי אוהב בהמון
 לו הבורה מי נאה ללמוד בהמון מי שכל
 תבואה שלו דאר"ל מאי דכתיב מי ימלל
 וגו' והכי מתפרש לי' הבא לר"מ וכפרס"א
 שם אבל קשה דכפ"ב דמנילה [ב] מייתי כך
 מילה דר"ל גופיה דכתיב לישנה ומהפרס
 התם כע"ל דכתיב אמרתי שם שאבד לספר
 בשבחו של מקום יותר מדאי דל"ל אליעזר
 מי ימלל וגו' ע"ש וכרעה דודאי דלעת ר"מ

דן שם א"ד יוחנן יבימי רבן שמעון בן גמליאל
 נשנית משנה זו רבן שמעון בן גמליאל
 נשיא ר"מ חכם רבי נתן אב בית דין היה
 (עייל) רשב"ג [התם] הוה קיימי כולי עלמא מקמי
 כי הוה עיילי רבי מאיר ור' נתן הוה קיימי כולי
 עלמא מקמיהו. אמר רשב"ג (בעינא דלידהו
 הבריא) [לא בעו למיהוי הכירא] בין דילי
 לדיליה תקין הא מתניתא ההוא יומא לא הוה ר'
 מאיר ור' נתן התם למחר כי אתו הוה דלא קמו
 מקמיהו (כדר' שמעון בן גמליאל) [כדרגילא
 מלחא] אמרו מאי האי אמרי להו הכי תקין ר"ש

גדולה: נשנית משנה זו. תמהילתא
 דלעיל קאי דקתני כשהנשיא נכנס וכו'
 וקא משוי חילוק בין נשיא לאב בית דין
 וחכם: (רשב"ג) היה נשיא רבי מאיר
 היה חכם ור' נתן אב בית דין וכו' וכל
 שהנשיא הוא היה בעל הדרסה ומלמד
 הורה ברבים כדאמרין בפרקין אלו בני
 בניו של הלל שמלמדים הורה ברבים
 וכדאמרין נמי התם הוה דריש ר"ע תרי
 שבי ור' אלעזר בן עזריה חד שצ"ל ואב"ד
 הוא הגדול שבדייטין שהדיינים נפסקים על
 פיו בדיקתו בסנהדרין גדול שבדיינים אומר
 חכם פלוני אתה זכאי חכם פלוני אתה חייב
 ואמטו להכי חוקרי אב צ"ל. והתם הוא
 הגדול שבחכמים שנישאים ונותנין עמו
 בהלכה ויודע טעמי תורה ויושב לשמאלו של
 נשיא: נתקין מלחא (כל דלין) [כי נדידן].
 [בעד ליה כי הכי דעבד הוא לדין].

בן גמליאל א"ל ר"מ לר' נתן אנא חכם ואת אב בית דין נתקין מלחא [כלדירין]
 (כל דלין א"ל ר' נתן) מאי געביד ליה נימא ליה (תני לן) [גלין] עוקצין דלא גמיר
 וכי לא ידע נימא ליה (תהלים ק) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו גלמי נאה
 למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלותיו ונעבריה ותהוי את נשיא
 ואנא אב"ד שמעינהו רבי יעקב בן קורשאי) [קרשי] אמר דלמא חס ושלום
 אתא לידי (כסופא) אויל ויחיב אהורי עיליתיה) דרבי שמעון בן גמליאל
 [פשמ] גרם ותנא גרם ותנא אמר מאי האי דלמא ח"ו איכא מידי בי מדרשא

ואיה דגרסי נתקין מלחא כי ליהן כלומר
 נתקין מילתא דהוי לזכרון לעולם לדורות
 אפי' כי איין בעולם [כלומר טוען עלה
 ונתקן דבר כנגד זמא ויש גורסין מלחא
 כי ליהיה טוען עלה בעוד שאינו מאוי
 ביטוהו ויש גורסין נתקין מלחא דליהני
 לן כלומר כאמר לו שילמדו דבר שאינו
 יודע ללמוד ונביטנו נימא ליה תמי לן
 במס' עוקצין (והיא מסכתא שאינו יודעה
 ואינה צדו וכיון שיתגלה הדבר שאינו
 יודעה נימא ליה מי ימלל גבורות ה' למי
 נאה למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע
 כל תהלתו והואיל ואיך יכול להשמיע כל
 תהלתו חוקר ראו למלל גבורותיו ולהיות
 נשיא והוה נפתח ונדרוש ללמוד במסכת
 עוקצין: וביד הוה את נשיא רבי מאיר
 הוא דקאמר ליה לר' נתן הוה את נשיא
 והלך אב בית דין: שמעינהו ר' יעקב
 בן קורשאי וכו'. חזיל הוהו ליה יתיב
 אחורי עיליתיה דרשב"ג גרם במסכת
 עוקצין גרם והני כי הכי דנשמעיה ר"ש
 צ"ל ויחייב דעהו. ונמתייה ולא הוהו
 ליה כיסופא: שמעיה רשב"ג ואמר דלמא
 ח"ו איכא מידי מדרשא: לפי שהרגיש
 בעלמו שלא היה יודע וידע ששבו עליו
 מהשבה רעה צבית המדרש כדי לסלקו
 והבין שלא עשה ר' יעקב בן קורשאי
 כן אלא כדי שישים רשב"ג דעתיה

מהפרס ליה כך מימרא דר"ל כהן דמכות
 למי נאה ללמוד הורה ברבים מי שיוכל
 ללמוד כל התורה לפני פשעים לא הלל כל
 גבי תהלתו כמו שלא נכתב גבי גבורות
 ומס"ה קא"ל ר"מ לר"ל דנימא לרשב"ג
 שיגלי עוקצין שהיא מסכת חמורה והיא
 מסכתא אחרונה שבשיטת סדרי משנה וכיון
 דליה ליה התהוה הרי לא יוכל להשמיע
 כל תהלתו שהיא כל התורה ונעבריה ומס"ה
 אמרין במס' הענינה [א] כי משוי רב יהודה
 בעוקצין ט' אמר הוה דרב ושמואל וכו'
 ותן מהנין צה י"ג וכו' לפי שהיא חמורה
 והאחרונה שבמסכתות אבל רשב"ג דקאמר
 אי לא גמירנא וכו' דמשמע שגדיין לא היה
 גרם מסכת עוקצין לא היה שם לך דרשה
 כמו שמפרש ר"מ כך דר"ל כהניא דכפ"ב
 מכות אלא דהיה מהפרס ליה בענין אחר
 כהניא דמנילה לענין פסר שבה המקום
 דהבחה לר"מ מהפרס ליה כך דר"ל
 כהניא דכפ"ק דמכות ולרשב"ג מהפרס
 ליה כהניא דכפרק ב' דמנילה ודו"ק:

יהיב דעתיה עיין בה וגרסה למחר אמרו ליה
 ניתני מר בעוקצין פתח ותני בתר דאוקי אמר
 להו אי לאו גמירנא כסיפתון פקיד ואפקינהו
 מבי מדרשא הוה כתבו קשייתא בפחקא [א]
 וישרו [התם] דהוה מפרק הוה מפרק דלא הוה
 מפרק בתבי פירוקא ושדו אמר להו רבי יוסי
 תורה מבחויך ואנו מבפנים אמר להו רבן
 שמעון בן גמליאל ניעלינהו מיהו ליקנסיהו
 דלא לימרו שמעתתא משמיהו"אסיקו ליה לרבי
 מאיר אחרים ולרבי נתן יש אומרים אחוי להו
 בחלמיהו זילו פייסוה (דרבן גמליאל) [לרשב"ג]
 ר' נתן אול ר"מ לא אול אמר דבריו חלומות לא
 מעלין ולא מורידין כי אול ר' נתן א"ל רשב"ג
 נהי דאדני לך קומרא דאבוך למיהוי אב בית דין
 ילמדהו נשיא מי אהני מתני ליה ר' לר"ש (בובי)

ולגמרה כדי שלא יבא לידי ציון : יהיב דעהיה - פיון זה וגרסה למחר וכו' : קשייתא בפתקא - היו כותבין קושיות בלגרות ומשליכין אותם בבית המדרש כדי לסקרו ומאן דלא סו מפרקי צבי מדרשא כתבו אינו פירוטא וסו צבי מדרשא כדי להראות את חכמתם : תורה מצחון וכו' - או הם יכנסו לבית המדרש או לנו נלא אליהם

וגש עמסה : קורמא - אצט מוזהב שהיה חגור במתני אביך שהיה אב בית דין כלומר נהי דלמינא לך השיבותיה דאבוך דהוא אב צ"ד לטויך אב צ"ד לטויך נשיא מי אהני לך דקא בעיה למיחוי נשיא:מתני לוי רבי לר"ש [בריה] אחרים לומר וכו' ויהיו רבי מאיר והוא מהני ליה כהקנהא דרשב"ג אצבו אל רבי שמעון בריה מי הם הללו וכו' : גם אהבהם גם שאלתם וגו' - כלומר כבר מתו ומה מקום לאיבה זו ומאן ואילך יפה לזכרן בשמותם : האויב המו חרבות ללח - דגמטע שאל"פ (שהמו האויבים) שכבר מתו חרבות ללח ואין יפה להזכירם : אפילו רבי דעניו היה - הכא לא נהי ענוהותא יחירה דלמל אמרו משום ר"ע ולא ראה לומר בהדיא אמר ר"ע :

[בריה] אחרים אומרים אילו היה תמורה [דף יד ע"א] לא היה קרב אל מאן הם הללו שמיניהם אנו שותים ושמותם אין אנו מזכירין אל בני אדם שבקשו לעקור כבודך וכבוד בית אביך אל (קדלה) גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה אל (ההלים) האויב תמו חרבות לנצח אל הגי מולי היבא דאהנו מעשייהו רבנן לא אהנו [מעשייהו] הדר אתנייה אמרו משום ר"מ אילו היה תמורה לא היה קרב אמר רבא ואפילו רבי דענוותנא הוא [תנא] אמרו משום ר"מ אמר ר"מ (אומר) לא אמר :

מי שמתו פרק שלישי ברכות כ

תנוי בשני קרב יתרה כולי תנוי בניקין הוה ואנן קא מתנינן שיתא מדרי וכו' הנה ממי רב יתרה בעוקצין *האשה שכובשת ירק בקדחה ואמרי לה *זיתים שכבשן במרפיקן פדערים אמר היות דרב ושמואל קא חזינא הכא ואנן קא מתנינן בעוקצין תלמר מתיבתא

בניקין הוה. לא היו נחלים בכל גמרא של ד' סדרים אלא *בתלמא צבי שלט והאי מילתא נקט הכא משום דמיירי שמוסרין נפש על קדושת השם ועד השפא איירי נמי צמי שמכזה עלמו על קדושת השם לפשוט כלאים בשוק : האשה שכובשת ירק או זיתים שכבשן במרפיקן . משנה היא במס' עוקצין * מהורים . שמוסרין זיתים עם העלין כדי לאחזן בהן דהוה להו עלין יד לזיתים להביא להם שומאה כדלמריין בהגור והרוטב (דק קיה) שהיד מביא כומאה על האוכל ואם כבשן במרפיקן בחומן כמלה תורת יד מן העלין לפי שהכבישה מרקבת ומרככתן ואין ראין שוב לאחזן בהן : היות דרב ושמואל קא חזינא הכא . כלומר טעם המשניות הללו קשה עלי ככל הקשיות שהיו שני רבותי מתקצין בהן בכל הגמ' : בתלמוד מתיבתא . צ"ג פנים יש בינינו משנה וברייתא של ששה סדרים ומכאן עוקצין גם היא צ"ג פנים כגון משנה רבי ור' חייל ומשנה בר קפרא ולוי וחנא דבי שמואל והכי אמרינן במסכת מדדים (דף מה) רבי מהני הלכהא צ"ג פנים : כרבנמא . שם לטעם מאב

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא קלא

לו רבי יוסבון תנן ואמר רבי ילדות היתה בי והעזתי פני בנתן הבבלי אלא

בבא בתרא אור

ס פ ר

אור ה י ש ר

מאת

הרב שמואל יצחק הילמן

לונדון - ירושלים

שם ואמר רבי ילדות היתה בי והעזתי פני בנתן הבבלי. הנה מזה משמע דר' נתן הוה קשיש טובא מרבי. וה"נ אמרינן בהוריות י"ג ע"ב דרשב"ג אביו של רבי היה נשיא ור' נתן אב"ד. ולפ"ז יל"ד לכאורה הא דאמרינן בפ' הפועלים פ"ו ע"א רבי ור' נתן סוף משנה, הלא דהעמידו במדרגה אחת, והרא"ש בפ' האומר סי' י"א כתב בשם הר"ז ה'הלכתא כרבי לגבי ר' נתן דהלכה כרבי מחבירו וע' ברבינו ירוחם ה' יבום וחליצה ח"ג נתיב כ"ה. וע"פ כל הנ"ל צ"ע בע"כ דרבי היה מתאונן רק על הזמן שהעין פניו נגדו, דבשעתו היה או צעיר פימים נגד ר' נתן, אבל אח"כ נתגדל ונחשב כחבירו כנלע"ד. !

כד

